

Љубо Маћић

Политика цена енергије – нови услови и изазови

ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ

Седница Одбора Удружења за енергетику и енергетско рударство

16. октобар 2011.

Нови Закон - тржиште електричне енергије

- Врсте тржишта:
  - билатерално,
  - балансно и
  - организовано
- Учесници на тржишту:
  - произвођач;
  - снабдевач;
  - јавни снабдевач ЕЕ;
  - крајњи купац;
  - оператори преносног и дистрибутивног система и
  - оператор тржишта.
- Сви учесници на тржишту су балансно одговорни и њихови односи се регулишу уговорима.
- Влада доноси акт којим се уређује организација и рад оператора тржишта

Нови Закон - тржиште природног гаса

- Врсте тржишта:
  - билатерално
- Учесници на тржишту:
  - произвођач;
  - снабдевач;
  - јавни снабдевач ПГ;
  - крајњи купац,
  - оператор транспортног,
  - оператор дистрибутивног система;
  - оператор складишта ПГ;
- Сви учесници на тржишту су балансно одговорни и њихови односи се регулишу уговорима.

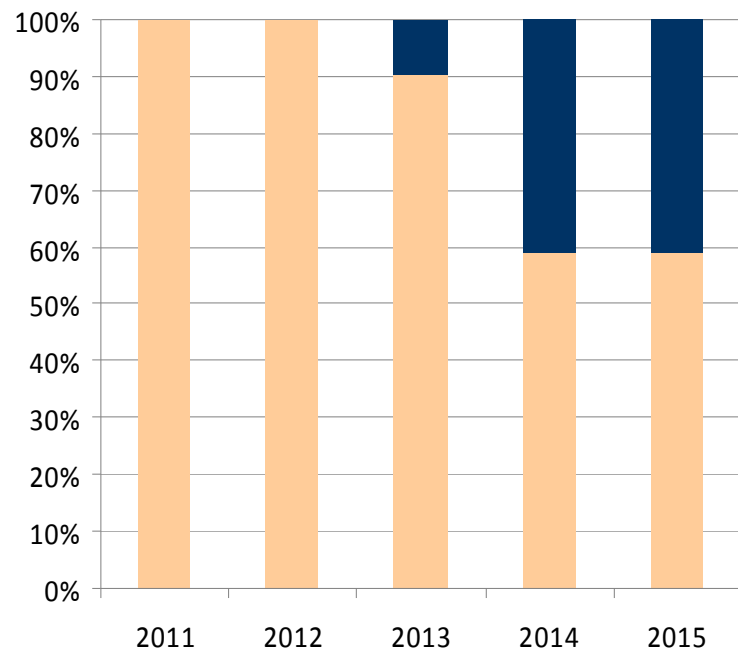
Нови Закон - снабдевање крајњих купаца ЕЕ и ПГ

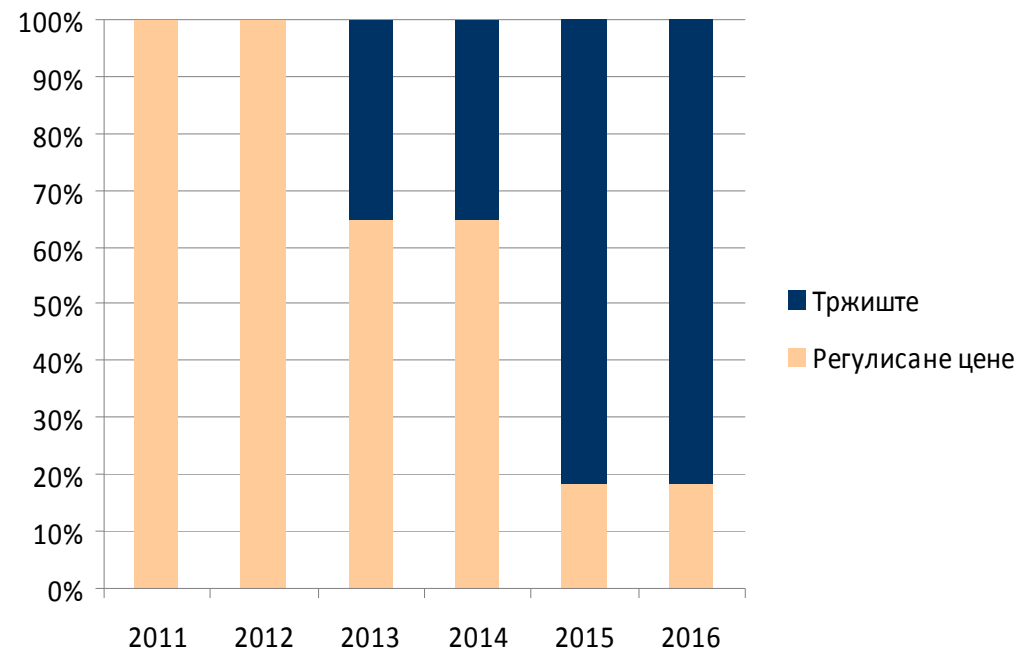
1. Крајњи купци ЕЕ и ПГ имају право да слободно бирају снабдевача на тржишту, с тим што домаћинства то право почињу да остварују 1. јануара 2015. године.
2. Право на јавно снабдевање имаће:
  - од 1. јануара 2013. године, крајњи купци електричне енергије, односно природног гаса чији су објекти прикључени на дистрибутивни систем;
  - од 1. јануара 2014. године само домаћинства и мали купци електричне енергије;
  - од 1. јануара 2015. године само домаћинства и мали купци природног гаса.

Нови Закон - динамика отварања тржишта

Електрична енергија

Природни гас

Нови Закон - регулација цена

Регулисане цене

- цене електричне енергије (ЕЕ) и природног гаса (ПГ) за јавно снабдевање и цене приступа систему;
- цене системских услуга које су обавезне да пруже домаће електране;
- цена ЕЕ и ПГ за потребе балансирања;
- накнаде за учешће на организованом тржишту ЕЕ

Сагласност на регулисане цене до 1.10.2012. даје Влада, после тога Агенција;

Слободне (тржишне) цене

- цена производње ЕЕ и
- цена деривата нафте

Коментари Европске комисије о политици цена и тржишту енергије у Извештају о напредовању Србије ка ЕУ

Комисија тражи:

- Што брже укидање регулисаних тарифа за енергију и енергенте (не промену тарифних система);
- Довођење цена на тржишни ниво, како би се енергетски сектор учинио атрактивним за инвестирање;
- Комплетирање организационих структурних промена ЕПС-а и Србијагаса (раздвајање делатности) да би се обезбедили услови за отварање тржишта.

Услови за отварање тржишта енергије у Србији од 2013. године

Подзаконска регулатива треба да буде комплетирана у следећој години (правила рада мрежа, тржишта, регулација цена итд.) и обезбеђени технички услови.

Велика промена за:

- енергетска предузећа – снабдеваче (морају прилагођавати понуду условима на тржишту);
- купце енергије који морају изаћи на тржиште и редовно плаћати енергију;
- институције које регулишу тржиште (Агенција, Влада, Комисија за заштиту конкуренције)

Отворена питања:

- Да ли ће могућност избора, односно понуда бити адекватна?
- Да ли ЕПС и Србијагас могу злоупотребљавати доминантну позицију?
- Да ли је могуће национално тржиште (и Европска комисија је раније закључила да у малим земљама тржиште не може ефикасно функционисати и да треба ићи на шире повезивање)?
- Како ће се отворати регионално тржиште?
- Колики су прекогранични капацитети?
- ...

СРБИЈА - цене енергије

- Цене енергије морају да расту до нивоа који обезбеђује:
  - дугорочну сигурност снабдевања – разуман ниво профита;
  - покривање трошкова производње обновљиве енергије;
  - а затим, касније и покривање трошкова емисије CO₂ - са приближавањем ЕУ или као чланица УН, ми ћемо у неком тренутку морати прихватити и обавезу контроле емисије CO₂ и трошкове који из тога произађу.

Србија 2011-2020.

Сигурност снабдевања - електрична енергија

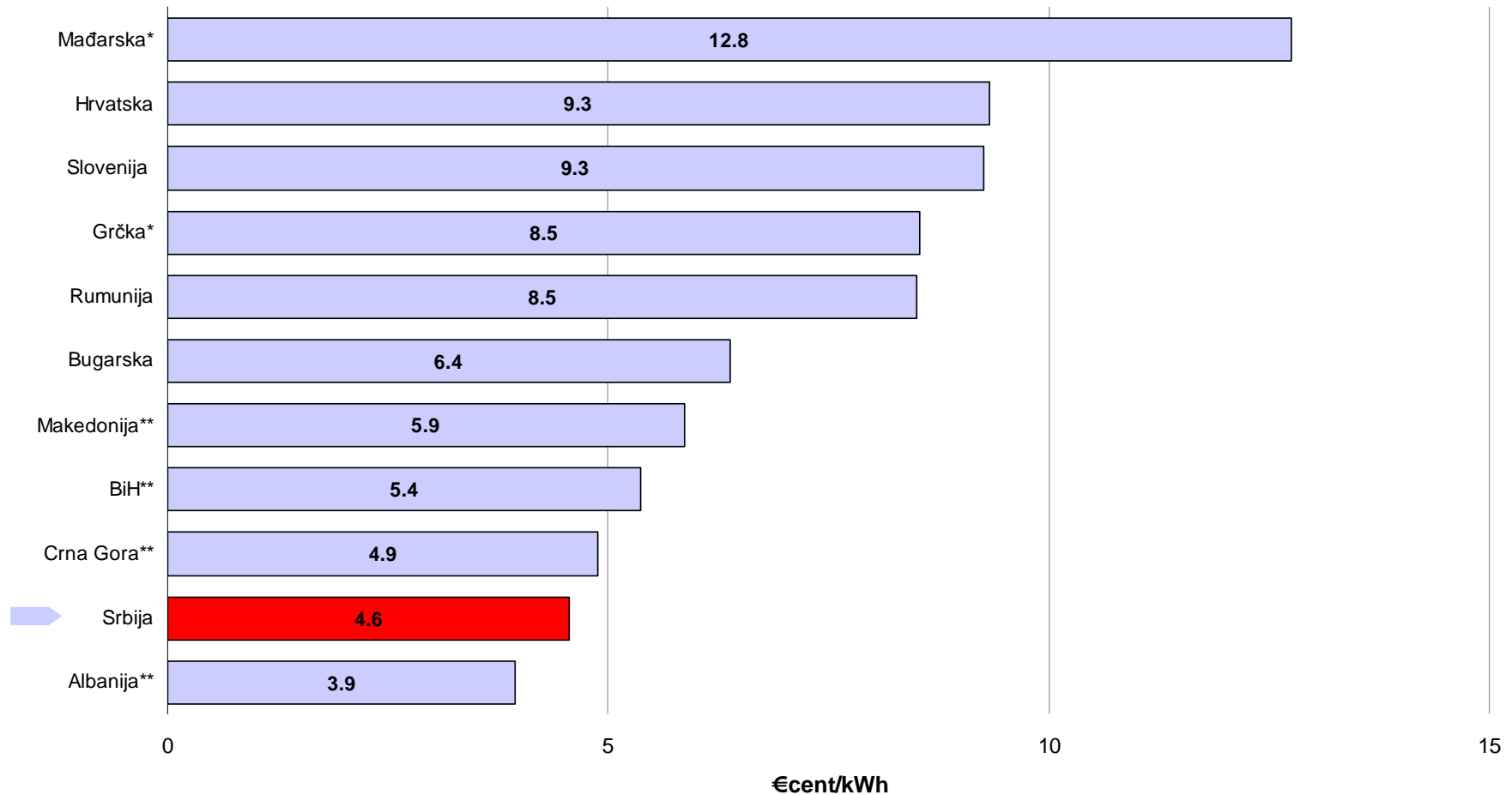
- До 2020:
  - раст вршног оптерећења: ~ 700 MW
  - повлачење старих електрана да би се испунили еколошки захтеви (емисија SO₂ и NO_x): > 800 MW
- Како покрити потребе за новом енергијом:
  - ТЕ на угаљ
  - хидроелектране
  - ТЕ на гас и когенерација
  - обновљиви извори
  - увоз...
- Циљна функција мора бити: покривене будуће потребе уз најниже трошкове. Величина инвестиција није мерило вредности;
- Шта може тржиште? Како и када?
- Утицај глобалне кризе – појачан опрез инвеститора, преношење ризика на купце.

Колико плаћају ел.енергију велики купци у региону?

Цене електричне енергије за индустрију у региону

Bez такси I PDV - Prva polovina 2010.

Tipски потрошач: годишња потрошња 500 до 2000 MWh, за Србију 500 kW снага и 2000 MWh год. потрошња. Курс 1€ = 99.91 din

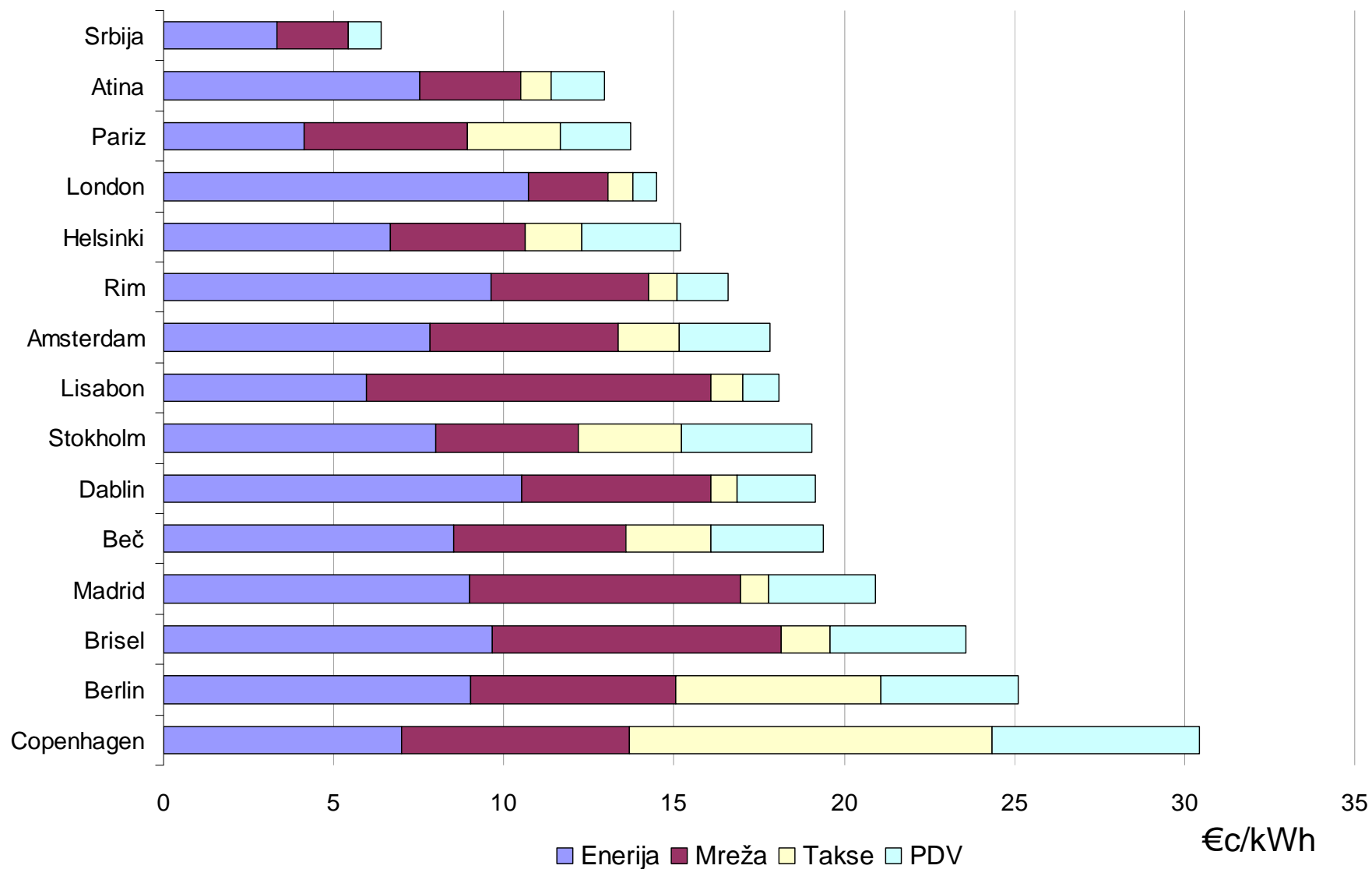
* druga polovina 2009.

** cela 2009. industrija, svi potrošači, prosek

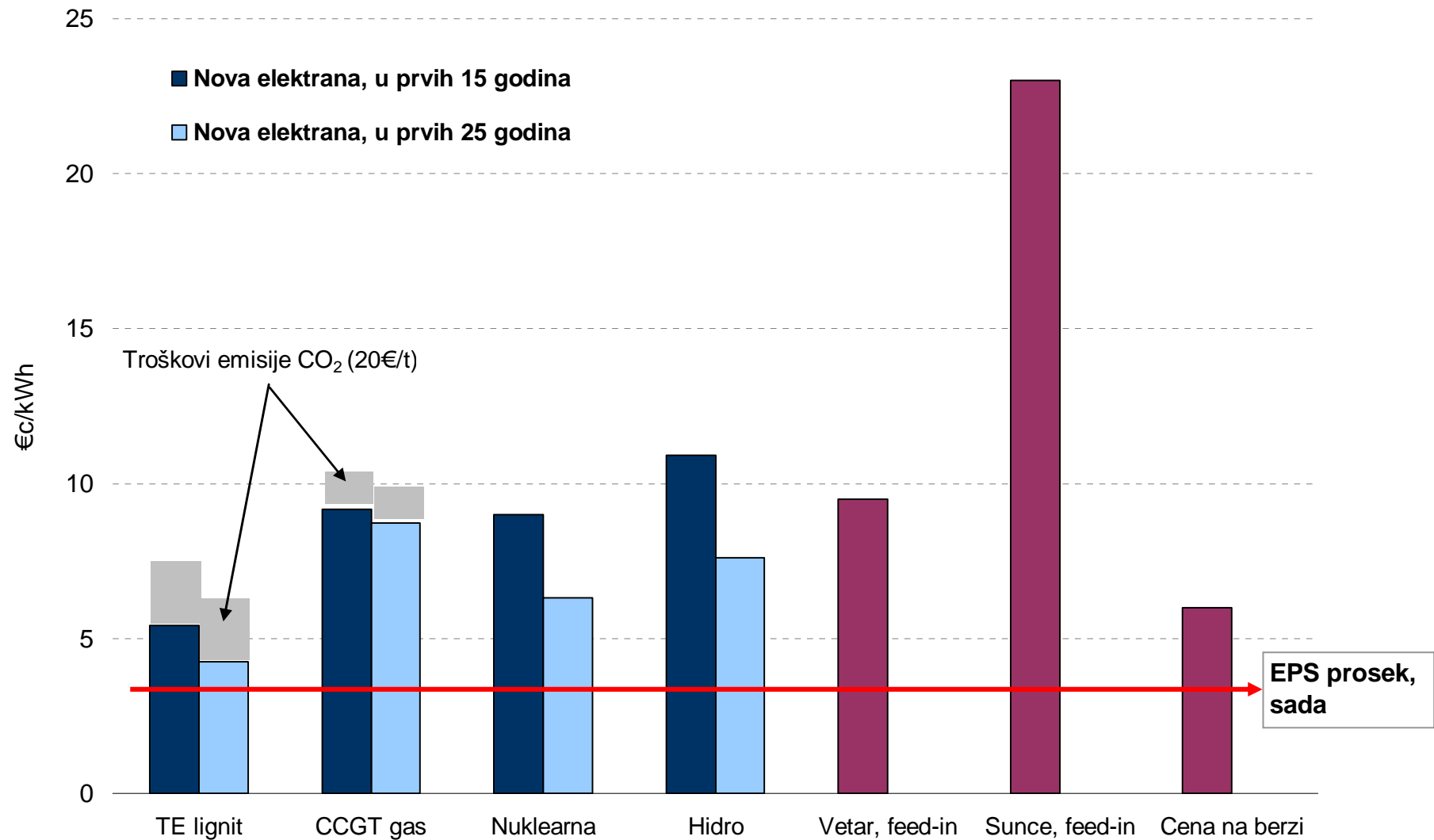
Izvor: EUROSTAT, Agencija za energetiku RS, ECRB

Колико је отварање тржишта у интересу купаца у Србији? Краткорочно/дугорочно?

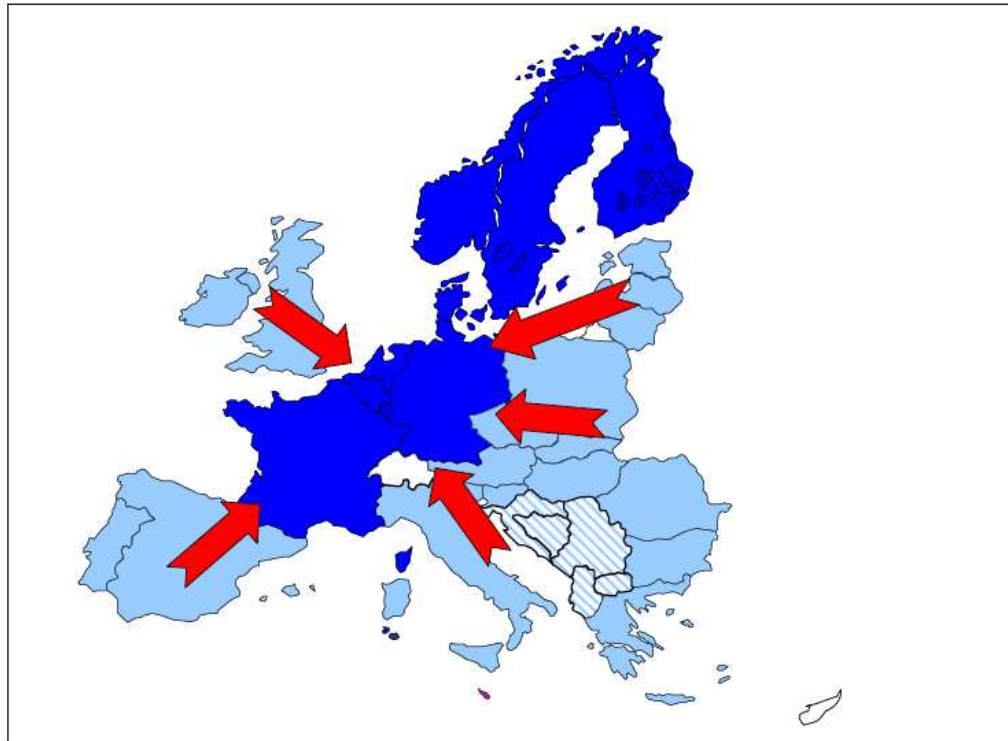
Структура цене ел.енергије за домаћинства у неким главним градовима ЕУ и Србији

Индикативни трошкови производње и набавке електричне енергије

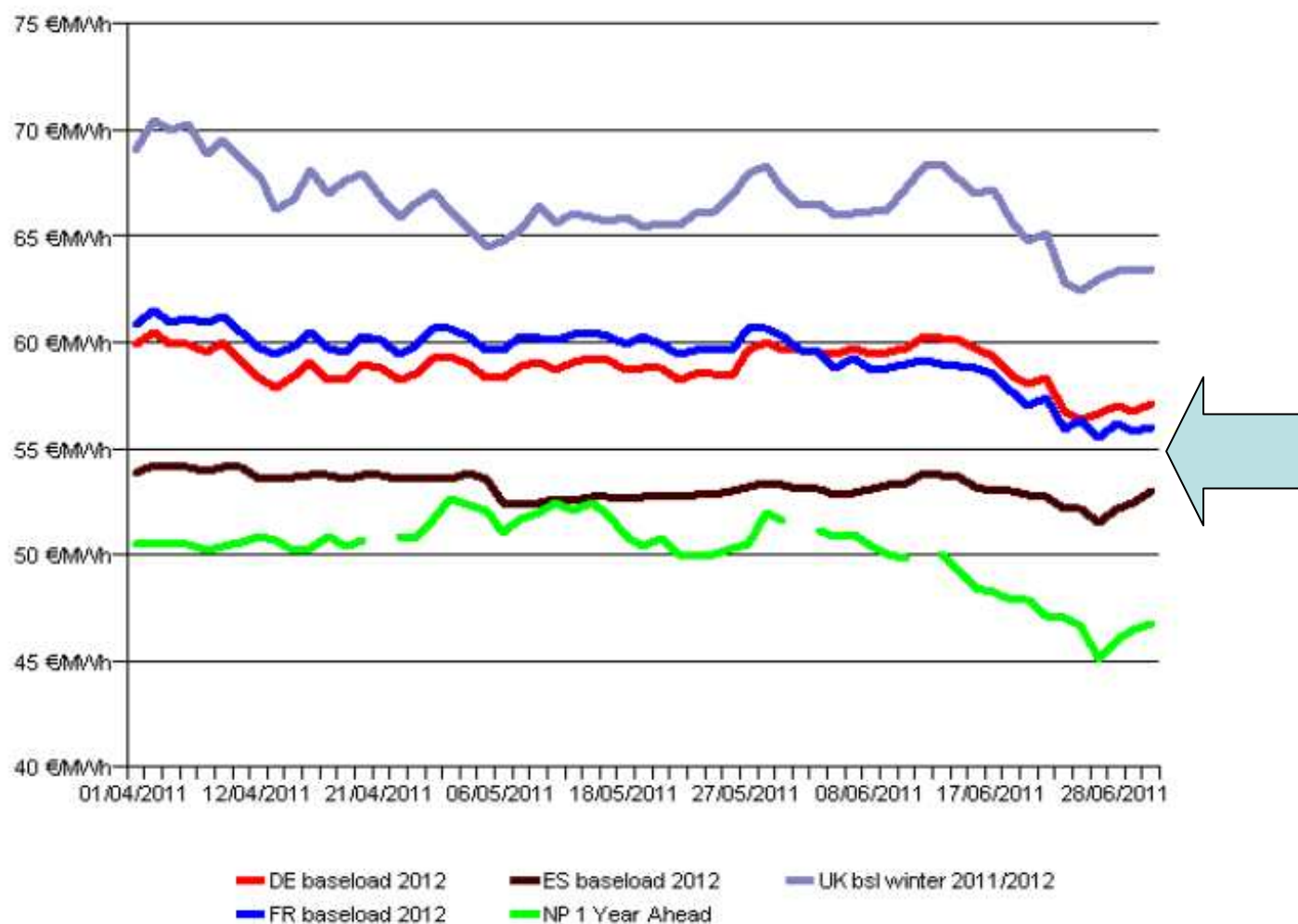
Куда иде ЕУ - јединствено тржиште ел.енергије до 2014.г.

Приоритет – паневропска гасна и електроенергетска инфраструктура

Конвергирају ли цене ел.енергије на ЕУ берзама?

German, French, UK, Nordpool and Spanish Year-ahead (2012) baseload power prices

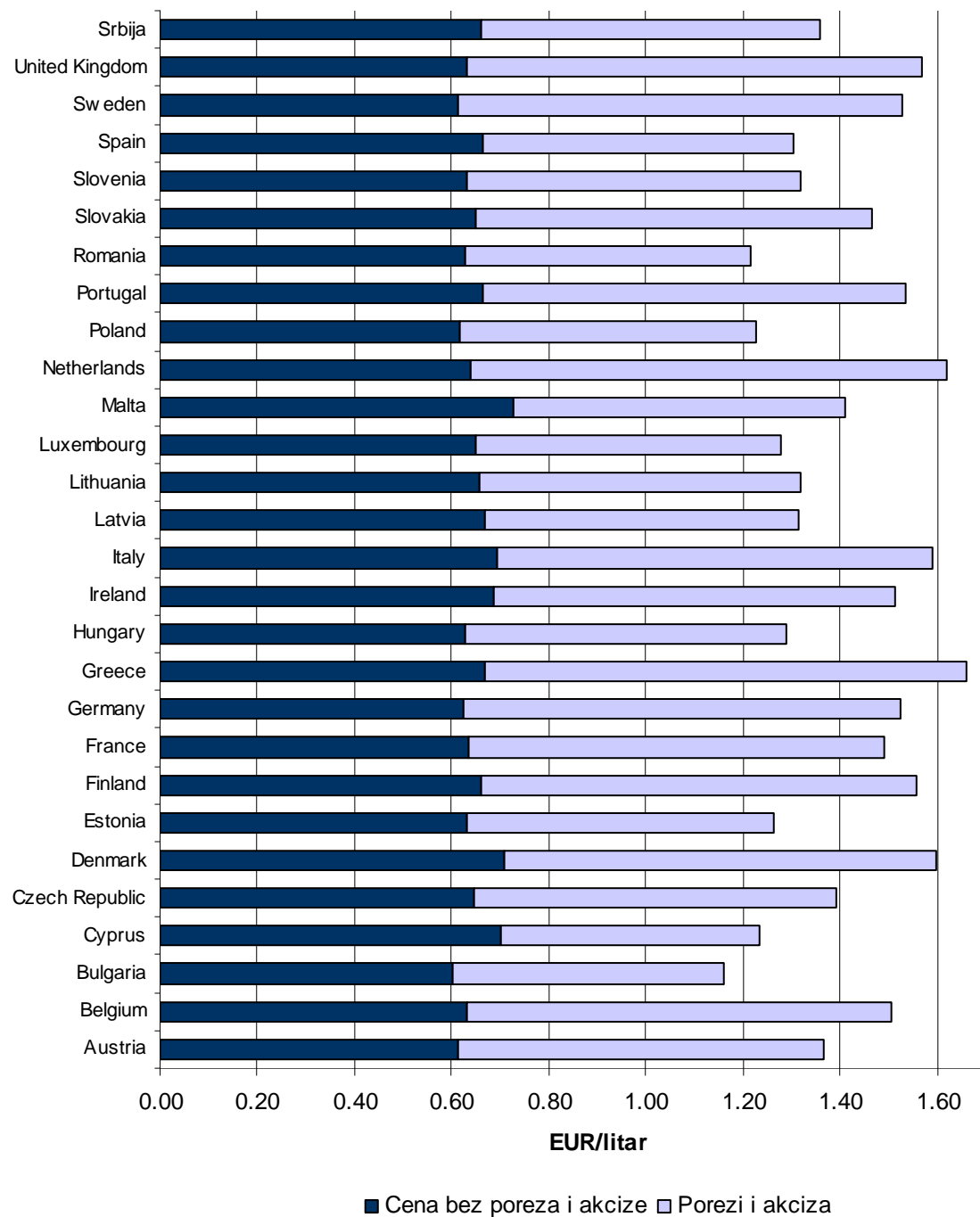

Source : Platts.

Структура малопродајне цене Европремиума БМБ-95 у Србији и ЕУ

Циљ ЕУ и у другим секторима (ел.енергија/гас):

- ефикасно европско тржиште и уједначене цене

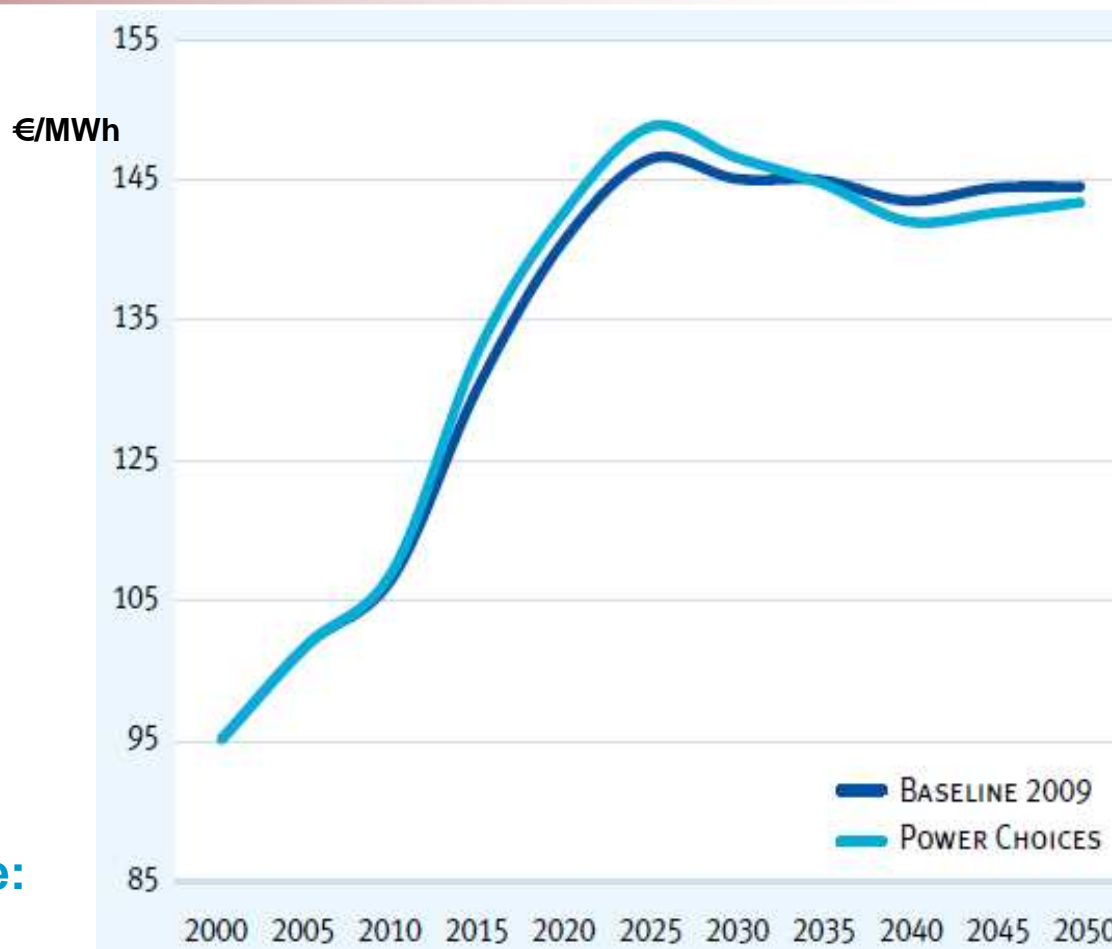
Очекиване дугорочне промене цена ел.енергије у ЕУ

Зашто раст?

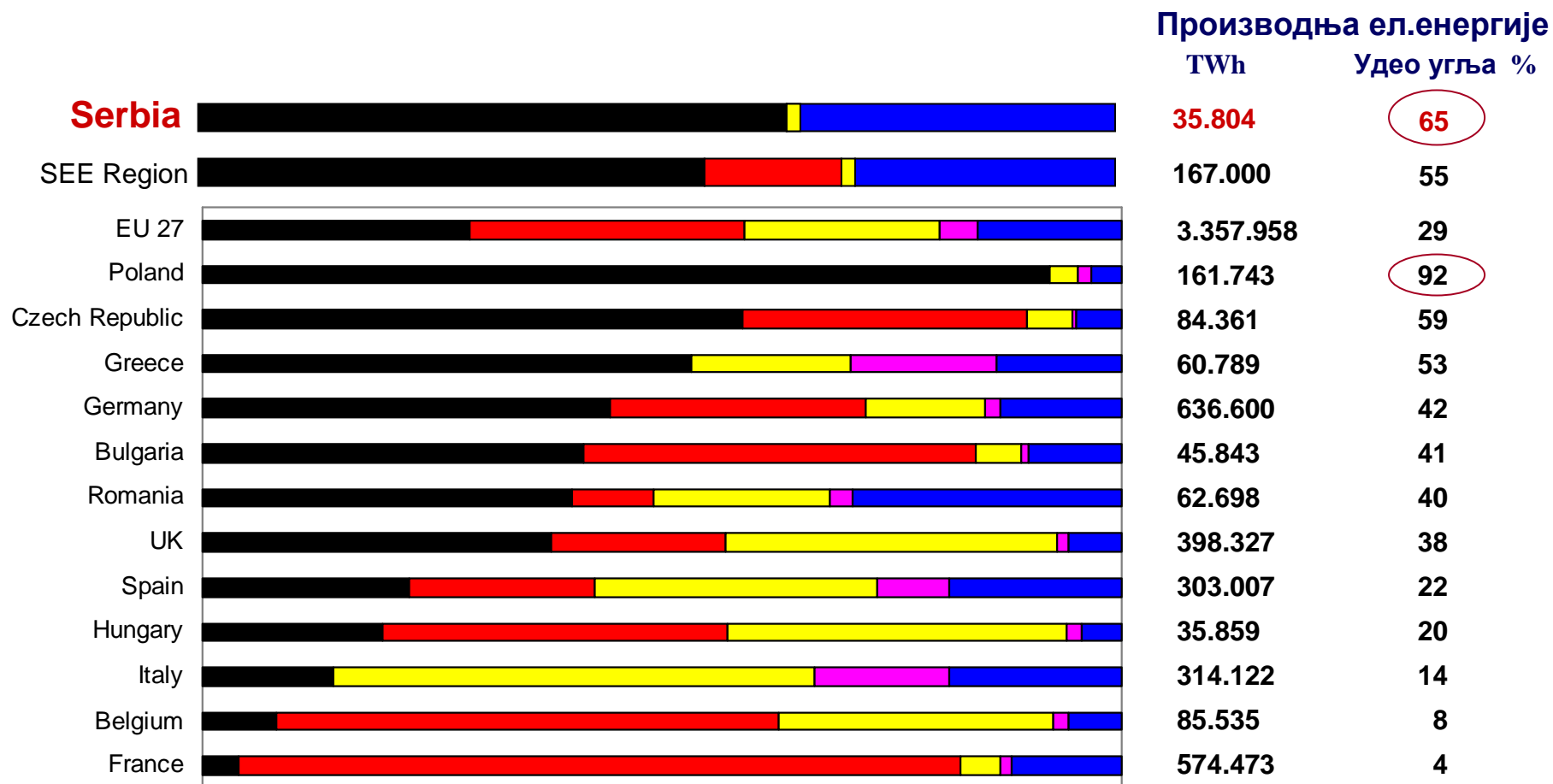
- обновљиви извори енергије
- смањивање емисије CO₂
- .....

Актуелне ЕУ стратешке дилеме:

- нуклеарна енергетика;
- заједничка енергетска политика
- улога државе (нпр. климатске промене) и тржишта
- .....

Структура производње ел.енергије у неким земљама ЕУ, југоисточне европе и Србији

■ coal ■ nuclear ■ gas ■ oil ■ others (hydro/biomass)

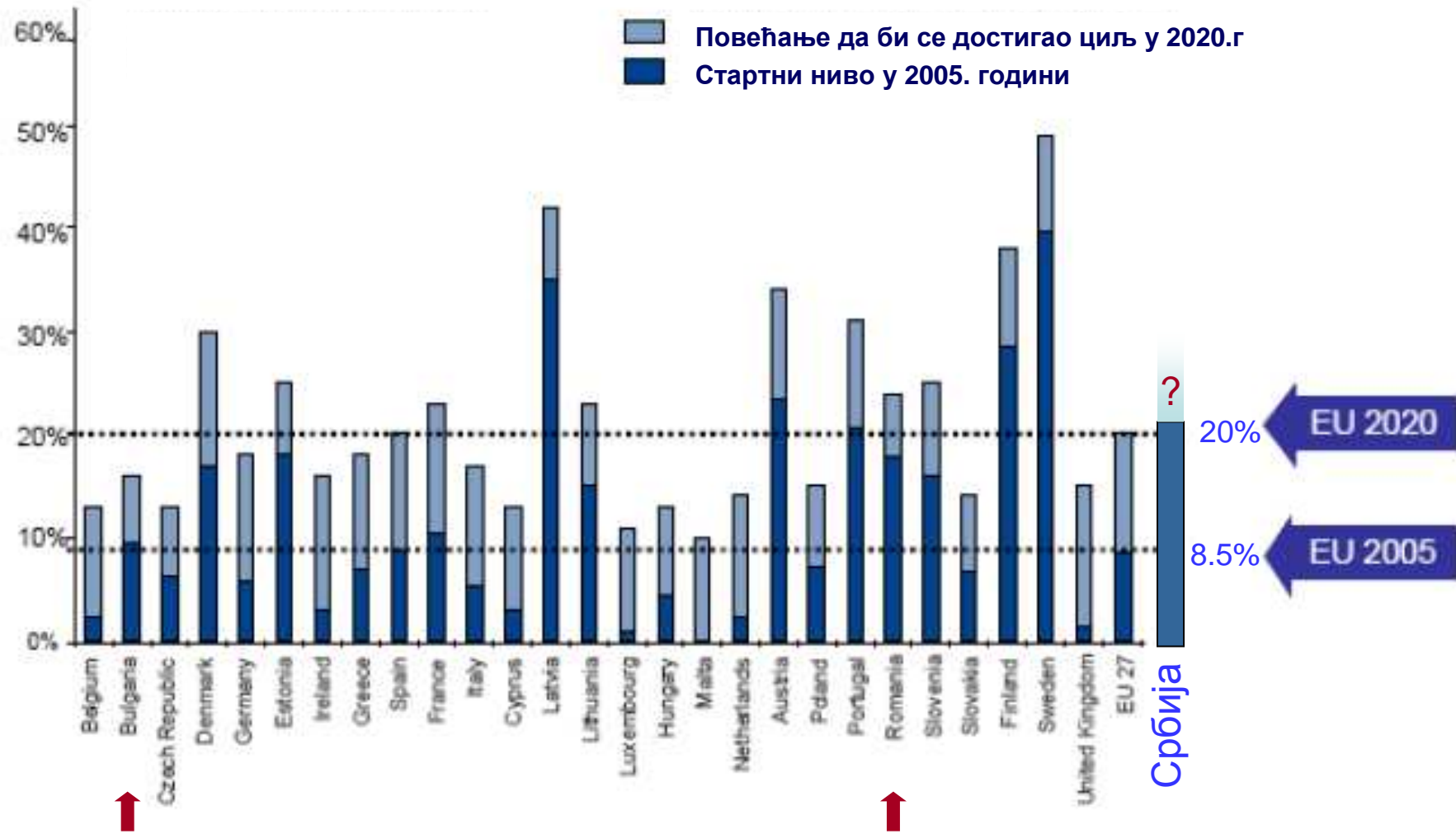
Извор: EUROSTAT – Energy / Yearly Statistics 2006

WB - GIS: EPS 2010

Висок утицај CO2 емисије на трошкове производње ел.енергије у Србији и региону

Неколико великих светских банака: нема кредита за ТЕ на угљак ако CO2 емисија није испод одређених лимита.

Повећање удела обновљиве енергије у укупној финалној енергији до 2020. године у ЕУ

Колики ће бити национални циљ за Србију за 2020?

Закон:

следеће године - Национални акциони план
Колико ел.енергија, колико топлота?

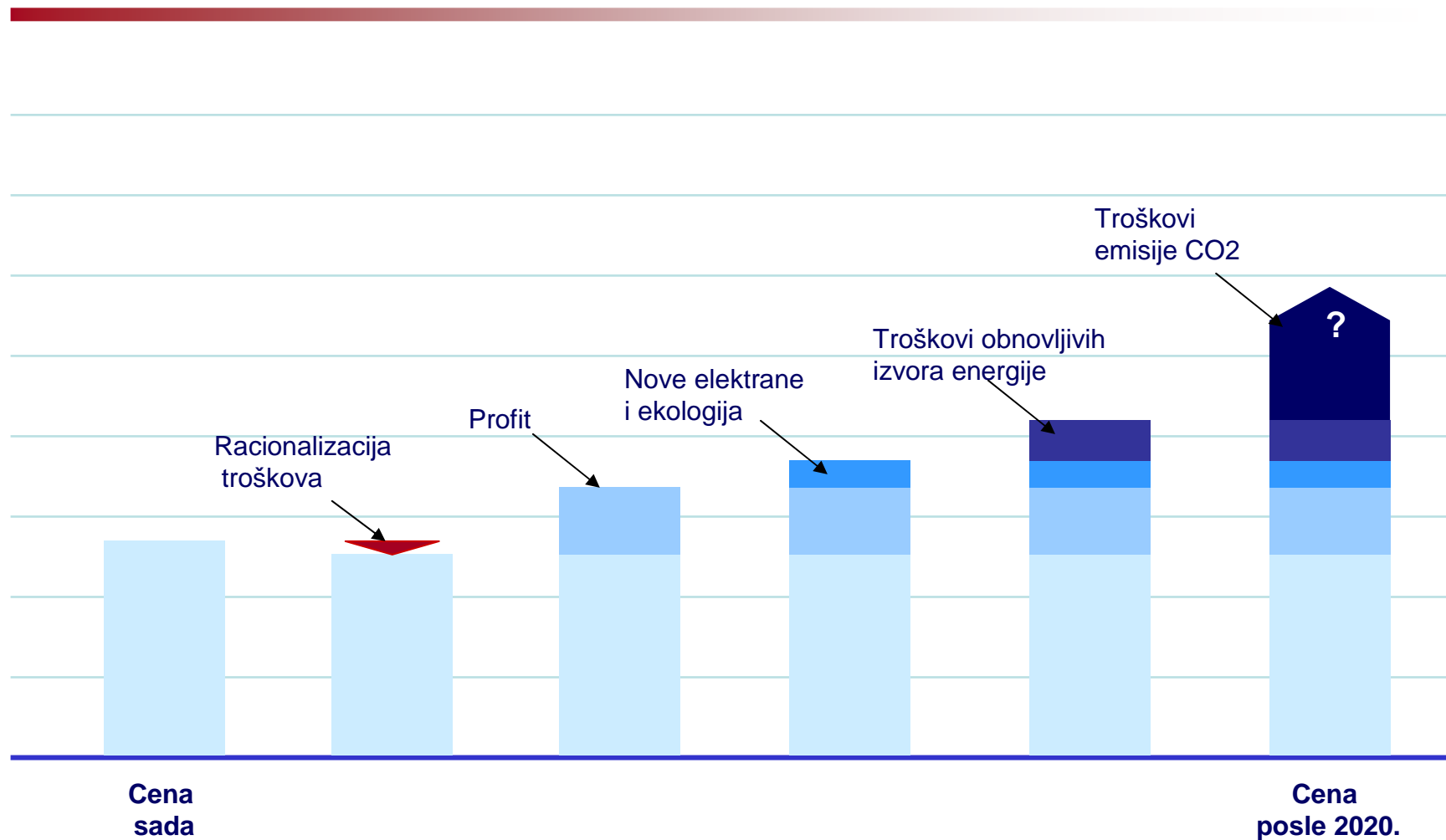
У децембру у Енергетској заједници презентација предлога националних циљева.

ВАЖНО ЈЕ ДА СЕ У ПРЕГОВОРИМА ПОСТИГНЕ ДА ПРОЦЕНАТ ПОВЕЋАЊА БУДЕ РЕАЛНО ОСТВАРИВ имајући у виду:

- утицај на цене ел.енергије;
- природне ресурсе;
- инвестиције;
- учешће домаће индустрије...

Тренд промене цена електричне енергије у будућности

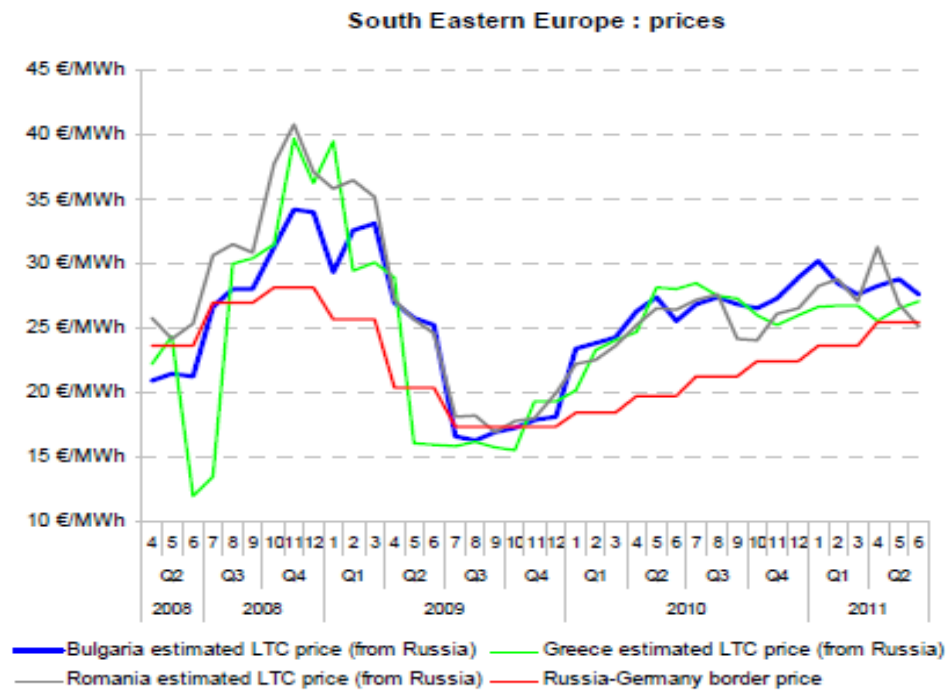
Србија 2011-2020.

Природни гас - сигурност снабдевања и цене

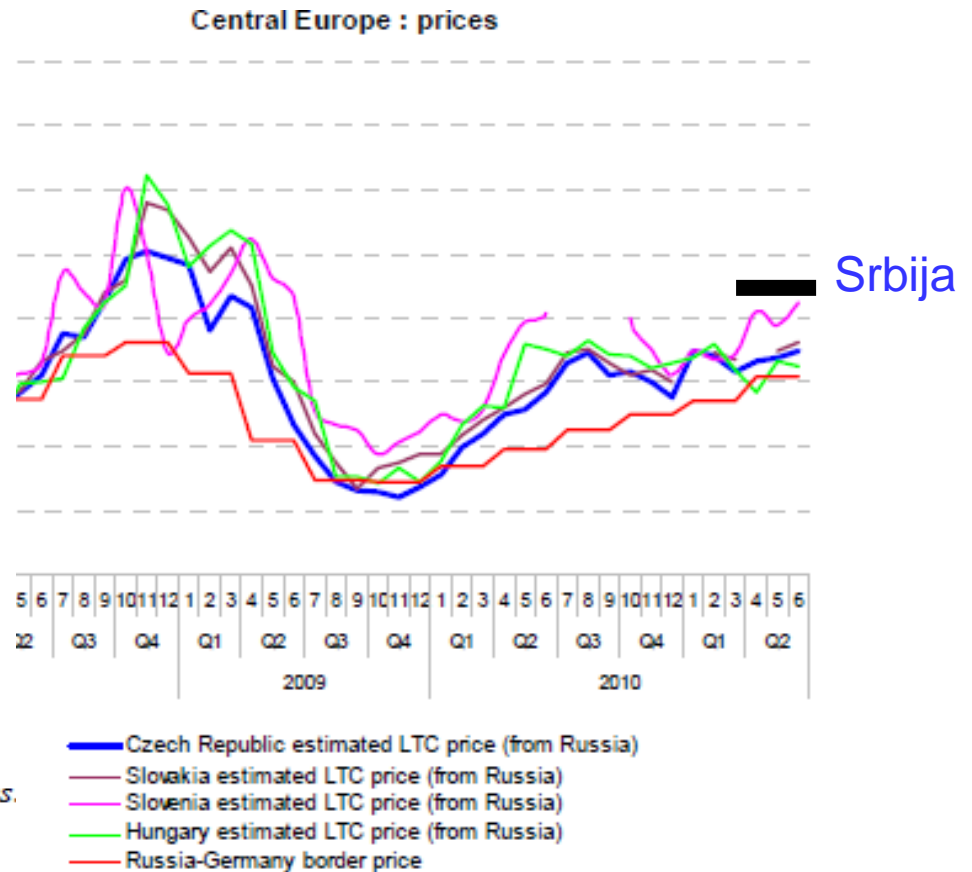

- Низак степен гасификације у Србији – потенцијал за раст;
- Али - раст потрошње неизвештан због високих цена (увозна цена пре 10 година била 100 \$/хиљ.м3, сада преко 500\$);
- Додатно - скуп транзит кроз Мађарску (активности Србијагаса и Агенције);
- Гас за производњу електричне енергије – како може бити конкурентан?
- Нови гасоводи – извори снабдевања;
- Регионални гасни прстен.

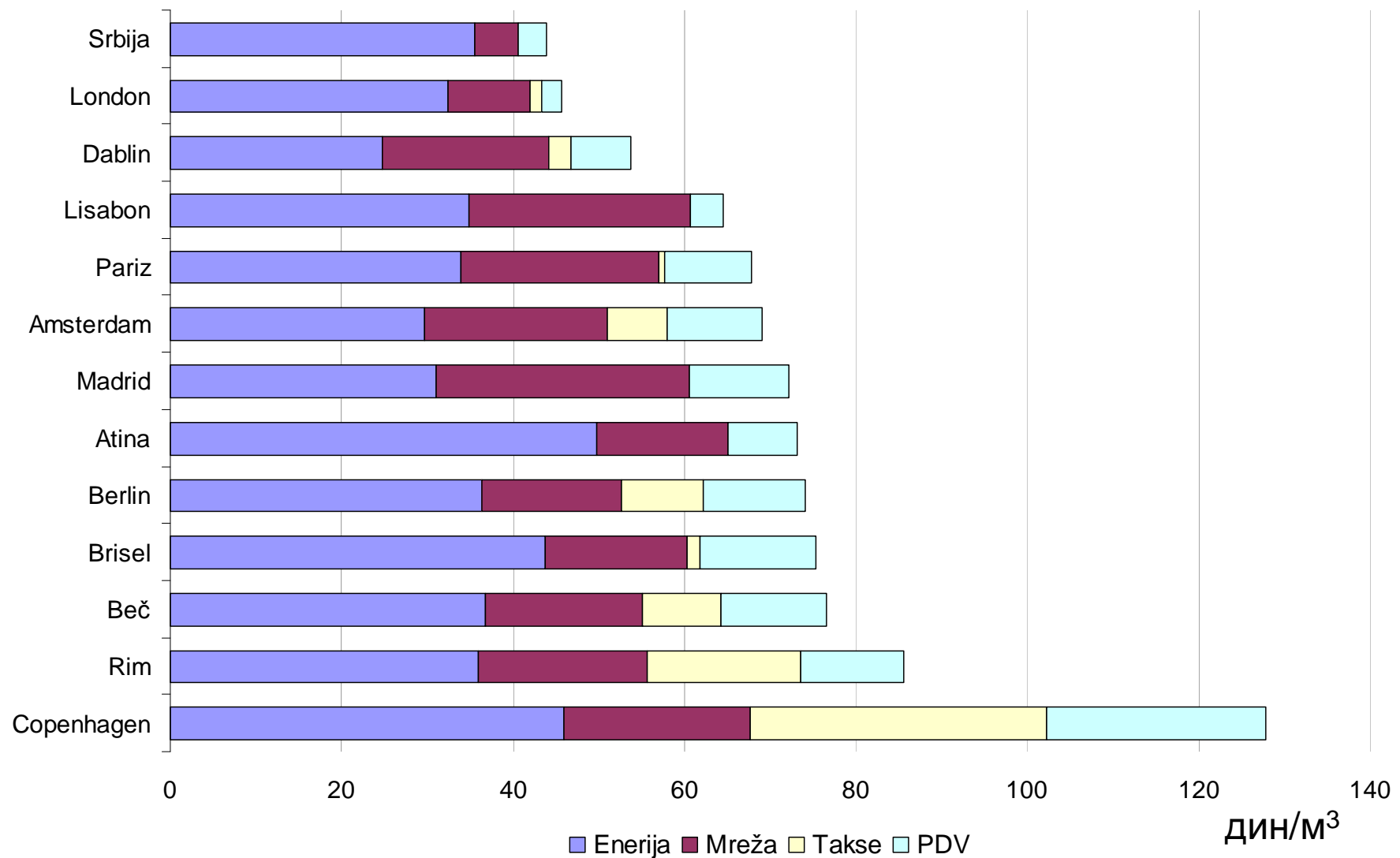
Цене природног гаса на границама земаља централне и југоисточне Европе

Source: Eurostat COMEXT, Gas Strategies.

Структура цене природног гаса за домаћинства у неким главним градовима ЕУ и Србији

Заштита сиромашних потрошача и повећање енергетске ефикасности

- Влада је усвојила Акциони план,
- План се мора што пре (у 2012.) операционализовати;
- **Штитити само оне којима је помоћ стварно потребна и изместити социјалу из енергетских предузећа,**
- Велики српски енергетски ресурс и веома важна компонента заштите сиромашних је **побољшање енергетске ефикасности.**

Услови за промене у политици цена

- Имплементација Закона о енергетици у предвиђеним роковима;
- Јачање капацитета институција државе;
- Енергетска предузећа морају што пре донети планове развоја (Закон);
- Заштита сиромашних купаца енергије;
- Усвајање и имплементација Закона о рационалној употреби енергије.